

Rojek, Ewa

Działalność Kół Gospodyń Wiejskich województwa płockiego

Notatki Płockie 21/3-86, 31-34

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Działalność Kół Gospodyń Wiejskich województwa płockiego

Przeobrażenia społeczno-gospodarcze i kulturalne w ostatnim 30-leciu P.R.L. miały wielki wpływ na sytuację współczesnej kobiety wiejskiej.

Nakreślone przed rolnictwem poważne zadania produkcyjne, towarzyszące socjalistycznej przebudowy wsi, stworzyły jej szczególnie korzystną i ważną pozycję do aktywnego uczestniczenia we wszechstronnej działalności w środowisku. We wszystkich procesach kształtowania się nowych struktur wsi i rolnictwa notuje się dzisiaj duży i czynny udział kobiet.

W miarę jak wieś ulega przeobrażeniom, które powodują: coraz szerzej wchodząca mechanizacja, ochrona roślin, nawożenie i wiedza rolnicza, kobiety wiejskie stają przed coraz to nowszymi i trudniejszymi zadaniami. Ich praca nie ogranicza się dzisiaj do schematycznych zajęć we własnym gospodarstwie, ale zmusza je do intensyfikacji produkcji, wymagającej stałego dokształcania się oraz równoczesnego tworzenia w rodzinie i gospodarstwie domowym takich warunków, które w maksymalnym stopniu zbliżyłyby się do warunków, w jakich pracują i żyją rodziny miejskie. W ten bowiem sposób zmieniając swój dom i swoje gospodarstwo, podnosząc stale jego wydajność a tym samym dochodowość, wprowadzając postęp i nowoczesność w życiu i produkcji, realizują one zadania, jakie wynikają dla rolnictwa z polityki partii i rządu.

We wszystkich sektorach gospodarki rolnej kobiety coraz częściej stają się poważnymi wytwórcami zarówno w produkcji roślinnej jak i zwierzęcej. Feminizacja zawodu rolnika najsilniej zaznacza się w gospodarstwach indywidualnych. Wysokiej aktywności zawodowej kobiet wiejskich, będącej konsekwencją stale rosnącego przygotowania do pracy i wykształcenia, towarzyszy duże zaangażowanie partyjne i społeczno-obywatelskie, gdyż spełniają one niejednokrotnie ważną rolę w zarządzaniu i kierowaniu przedsiębiorstwami rolnymi, lub związanymi z rolnictwem — w szczególności w spółdzielczości wiejskiej. Nieodłączną częścią społeczeństwa na wsi są Koła Gospodyń Wiejskich działające przy Spółdzielniach Kółek Rolniczych. Koła te są społeczno-gospodarczą organizacją kobiet wiejskich, czynnie uczestniczącą w socjalistycznym przeobrażeniu wsi.

Zadaniem ich jest m. in. organizowanie życia społeczno-kulturalnego w środowisku, prowadzenie licznych kursów, szkoleń i pokazów, ułatwiających gospodyni pracę w domu i zagrodzie, organizowanie zespołów artystycznych, udzielanie pomocy w wychowywaniu dzieci i opiece nad ludźmi starymi, a przede wszystkim — propagowanie i udostępnianie wiedzy obywatelskiej i rolniczej zmierzającej do rozszerzenia i intensyfikacji produkcji.

W woj. płockim przy Spółdzielniach Kółek Rolniczych działa 985 Kół Gospodyń Wiejskich, które zrzeszają 31538 członkiń. Tradycje działania tych kół oraz ich bogactwo inicjatyw społecznych i produkcyjnych notuje się już od wielu lat, niektóre z nich bowiem posiadają ponad 30-letnią historię. Są to m. in. Koła Gospodyń Wiejskich działające w Pełowie, Brudzeniu, Osmolinie i Gójsku, niejednokrotnie do dnia dzisiejszego prowadzone przez ich założycielki: Zofię Koneczną, Reginę Sporczyk, Helenę Radolińską, Franciszkę Olejnicką, Władysławę Ornowską i inne. Członkinie KGW zdobywają wiedzę potrzebną współczesnej kobiecie wiejskiej na wykładach Uniwersytetów Powszechnych, szkoleniach specjalistycznych, kursach kwalifikacyjnych, szkołach kształcenia politycznego itp. W roku bieżącym ponad 4200 kobiet z terenu naszego województwa podniesie swoje kwalifikacje na tego rodzaju szkoleniach. Obok tego kobiety powiększą swój zasób wiedzy z dziedziny higieny, estetyki, ekonomiki na użytek codzienny, obsługi i konserwacji sprzętu technicznego, potrzebnego w domu i zagrodzie, oraz racjonalnego żywienia. Koła Gospodyń Wiejskich współpracują ze wszystkimi społeczno-gospodarczymi organizacjami i instytucjami na terenie gminy na rzecz wdrażania postępu oraz intensyfikacji produkcji. Wynikiem tego działania jest szeroko zakrojone współzawodnictwo wprowadzane poprzez różnego rodzaju konkursy.

Duża mechanizacja, wprowadzana do rolnictwa, stwarza bezsprzecznie nową erę w produkcji wielkotowarowej, ale nie ułatwia życia kobiecie wiejskiej w jej codziennych zajęciach związanych z produkcją a także pracą w domu oraz zagrodzie. Jest jednak wiele rolniczek na terenie naszego województwa, które osiągają bardzo dobre wyniki produkcyjne, dają liczne

Dożynki Wojewódzkie w Krośniewicach w roku 1975. Na zdjęciu członkinie Kół Gospodyń Wiejskich prezentujące swój program dożynkowy.

dowody, że czują się odpowiedzialne za losy swojego kraju a także za bieg przemian, które dokonują się na ich oczach — dają wyraz zdyscyplinowaniu społecznemu, ofiarności i zaangażowaniu.

Do takich kobiet, które potrafią godzić rolę: matki, producentki, działaczki partyjnej i społeczniczki należą m. in. młoda rolniczka Bogusława Dalek — sekretarz POP w Rakowcu, pełniąca jednocześnie funkcję przewodniczącej Rady Kobiet w Pacynie, ostatnio wybrana na radną wojewódzką, członkę zarządu miejscowego Koła Gospodyń Wiejskich. Posiada ona 15-hektarowe gospodarstwo, wyposażone w kombajn, ciągnik i sprzęt towarzyszący. Bogusława Dalek już zdobyła średnie wykształcenie ogólne a potrzebną wiedzę rolniczą uzupełniała na różnego rodzaju kursach i szkoleniach Kół Gospodyń Wiejskich, gdzie zapoznawała się z nowoczesnymi formami produkcji m. in. ze specjalizacją i kooperacją. Wiedzę swą z powodzeniem zastosowała nie tylko we własnym gospodarstwie, ale również rozpropagowała w swojej wsi.

Efektom tego było zorganizowanie zespołowego odchovu cieląt oraz masowy udział kobiet z Rakowca w konkursie „Więcej mleka wysokiej jakości”, co spowodowało poważne zwiększenie produkcji mleka na tym terenie.

Swoje gospodarstwo nastawiła na produkcję mleka i młodego bydła rzeźnego.

Bogusława Dalek posiada nowoczesną, zmechanizowaną oborę przy obsadzie 7 krów mlecznych i 35 szt. bydła rzeźnego. Całą produkcję prowadzi ona w oparciu o własne pasze. Obok pracy w domu i gospodarstwie wiele czasu poświęca działalności w Kole Gospodyń Wiejskich prowadząc regionalny, artystyczny zespół ludowy, który uświetnia swoimi występami wszystkie uroczystości na terenie gminy.

Dużym uznaniem w środowisku cieszy się również Aniela Habasińska z Kalinowej gm. Kutno prowadząca 10-hektarowe, w pełni zmechanizowane gospodarstwo i osiągająca wysokie plony 4-ch zbóż — średnio 40 q/ha. Zajmuje się ona produkcją mleka uzyskując przy obsadzie 6 krów wydajność 4300 l mleka od jednej krowy. Ponadto odchowuje 10 tuczników.

Produkcja oparta jest całkowicie o pasze z własnego gospodarstwa. Jako wzorowa rolniczka a równocześnie radna wojewódzka, przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich i członek ZSL, jest przykładem wzorowej producentki i działaczki, cieszącej się szacunkiem i autorytetem w środowisku. Obok zajęć codziennych zawsze znajduje czas na to, aby pomóc kobietom wiejskim w rozwiązywaniu ich problemów.

Do przodujących rolniczek zalicza się też Stanisława Guzińska z Czerniewa gm. Radzanowo, która na swoim 15-hektarowym gospodarstwie osiąga bardzo wysokie wyniki zarówno w hodowli zwierząt jak i w produkcji roślinnej. W kooperacji z miejscową Spółdzielnią Kółek Rolniczych w nowoczesnej chlewni wyprodukowała w roku 1975 — 240 szt. warchlaków. W zbożach osiąga przeciętnie 35 q/ha. Jest aktywną działaczką polityczną na terenie swojej gminy, członkiem Plenum KW PZPR, pełni funkcję sekretarza POP w Czerniewie, a ponadto jest przewodniczącą Koła Gospodyń Wiejskich, radną gminną. Godnie reprezentowała rolniczkę naszego województwa na VII Zjeździe Partii.

Przedstawicielką najmłodszego pokolenia rolniczek województwa płockiego jest Hanna Długocka — krajowa mistrzyni plonów roku 1974. Na wspólnie prowadzonym z rodzicami 10-hektarowym gospodarstwie osiąga najwyższe wskaźniki w województwie. Jest wybitną aktywistką młodzieżową. W swoim środowisku poświęca wiele czasu na pracę z młodzieżą. W uznaniu zasług otrzymała brązową odznakę im. Janka Krasickiego, złotą, honorową odznakę ZSMW. Obecnie pełni ona funkcję członka Plenum Zarządu Wojewódzkiego ZSMP. Swoje kwalifikacje w zakresie rolnictwa podnosi kontynuując studia zaoczne w Akademii Rolniczej w Olsztynie. Jej zaangażowanie w produkcję rolną jest dowodem tego, że na wsi płockiej mamy wspaniałą młodzież, która z pełnym zaangażowaniem i odpowiedzialnością przejmując prowadzenie gospodarstw.

Rolników seniorów, tych którzy oddali swoje gospodarstwa w ręce młodych, otaczają członkinie Kół Gospodyń Wiejskich szczególną opieką. Do tradycji weszło już organizowanie: „Dni Seniora, Dnia Matki i Dnia Babci”.

W programie tych uroczystości uwzględnia się wyróżnienie zasłużonych bojowników o wyzwolenie naszego kraju, społeczników, ludzi przodujących w pracy i szczególnie cenionych w środowisku. Do wyróżniających się w tej działalności należą między innymi Koła Gospodyń Wiejskich w Małej Wsi, Białej Starce, Zawidzu, Kutnie i Gostyninie.

Na szczególną uwagę zasługują corocznie organizowane i pieczołowicie podtrzymywane w Kółach Gospodyń Wiejskich stare, regionalne tradycje i obrzędy jak przywitanie wiosny, wieczornice połączone z darcie pierza, z tradycyjnym wypiekiem chleba, czy laniem wosku i inne zwyczaje, znajdujące swoje odbicie w programach zespołów artystycznych kultywujących pieśni i obrzędowość ludową.

Na terenie naszego województwa istnieje 36 ludowych zespołów artystycznych, składających się z członkiń KGW. Do najbardziej aktywnych należą: Ludowy Zespół Pieśni i Tańca w Słubicach, posiadający w swoim repertuarze „Wesele słubickie”, 100-osobowy regionalny zespół KGW z Czermna z gminy Gąbin,

Regionalny Zespół Artystyczny KGW z Rakowca, Wyszyny i wiele innych.

Cparciem dla tej działalności kobiet są gminne domy kultury, kluby rolnicze, zbiorcze szkoły gminne i Ośrodki Nowoczesnej Gospodyni. Zespoły występują w programach uroczystości gminnych i wojewódzkich, a większość z nich będziemy mogli oglądać podczas uroczystości dożynkowych w naszym mieście.

Szeroko rozprzerzeniła się we wsiach województwa ludowa twórczość rękodzielnicza uprawiana w dużej mierze przez członkinie KGW, szczególnie w zakresie rzeźby, haftu dekoracyjnego, ceramiki oraz ozdoby i użytkowych wyrobów z wikliny i słomy. Twórczość ta zachowała niejednokrotnie do dziś stare, ludowe motywy i wzory.

Sztuka rzeźbiarska skoncentrowana jest na terenie gminy Zawidz, Sierpc i Łęczycza, piękne hafty wykonują kobiety ze Słubic i Sannik, wiklinowe kosze i ozdobne słomiane maskotki wytwarzają koła z Borowiczek, Łaniet i Wykowa. Prace rękodzielnicze kobiet przygotowane jako upominki dla gości dożynkowych obejrzeć będzie można na specjalnie zorganizowanej w tym celu wystawie.

Stale rosnąca świadomość polityczno-społeczna, jaką członkinie Kół Gospodyń Wiejskich zdobywają w szkołach politycznego kształcenia kobiet oraz ich prawidłowa postawa obywatelska mają swoje odzwierciedlenie w pracy, aktywności w życiu społeczno-politycznym, licznie podejmowanych zobowiązaniach produkcyjnych, czynach społecznych i pracach na rzecz środowiska.

Wartość zobowiązań podjętych w bieżącym roku i wykonanych przez Koła Gospodyń Wiejskich naszego województwa zamyka się kwotą ponad 1,4 mln zł.

Pięknymi wynikami w pracach społecznych mogą się pochwalić Koła Gospodyń Wiejskich działające przy Spółdzielni Kółek Rolniczych w Daszynie, Łęczycy, a szczególnie w SKR Łaniet, gdzie na apel przewodniczącej KGW ze Święcina — Haliny Adamczyk na czyn społeczny zgłosiło się do pracy na plantacji spółdzielczej — jednorazowo 111 kobiet.

Dzięki aktywnej pracy Koła Gospodyń Wiejskich na rzecz środowiska, a w szczególności dzięki jej przewodniczącej Zofii Koza oddano do użytku w bieżącym roku — dom ludowy w Dębowej Górze.

Doceniając aktywność i duży wkład pracy we wszystkich kierunkach działania związanych z wsią i rolnictwem władze partyjne i państwowe przyznały wielu kobietom naszego województwa wysokie odznaczenia.

Otrzymały je między innymi:

- Zofia Koneczna z Pełowa — odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski,
- Bronisława Kozicińska z Rogozina i Bogusława Dałek z Rakowca wyróżnione Złotym Krzyżem Zasługi,

- Janina Kozak z Miszewa gm. Bodzanów udekorowana Srebrnym Krzyżem Zasługi,
- Stanisława Portalska z Białej Starej, Teresa Kacprzak z Małej Wsi, Jadwiga Zarzycka z Proboszczewic — nagrodzone odznaką Zasłużonego dla Województwa Warszawskiego.

Obok odznaczeń państwowych, rolnikom działaczkom społecznym i politycznym — matkom wielodzietnym, przyznawany jest przez Centralny Związek Kółek Rolniczych i Redakcję „Gospodyni” medal szczególnego rodzaju — „Order Serca Matkom Wsi”. Otrzymało go w naszym województwie 8 senierek.

Nad właściwą realizacją wszystkich zadań, jakie stawia się przed kobietami — członkiniami Kół Gospodyń Wiejskich czuwa w wojewódz-

twie plockim Wydział Kół Gospodyń Wiejskich przy Wojewódzkim Związku Kółek Rolniczych. Wydział ten opracowuje i wprowadza wiele poczynań, zmierzających przede wszystkim do rozszerzania oraz intensyfikacji produkcji rolnej, właściwego kształtowania postaw polityczno-społecznych kobiet wiejskich, uaktywniania ich wszechstronnej działalności w środowisku a także sprawuje pieczę nad konsekwentnym wprowadzaniem zamierzeń w życie.

Wszelka działalność i przeobrażenia zachodzące na wsi, będące udziałem członkiń Kół Gospodyń Wiejskich zdążają do tego, aby uwzględniając postęp wyprodukować jak najwięcej, jak najwyższej jakości produktów rolnych, niezbędnych dla dalszego dynamicznego rozwoju kraju.

TADEUSZ CHROSTOWSKI

Problemy rolnictwa w Towarzystwie Naukowym Plockim

Najstarsze obecnie w kraju Towarzystwo Naukowe Plockie koncentruje swoje zainteresowanie od lat na problemach Płocka i Mazowsza Płockiego, zbierając materiały prowadząc badania naukowe z dziedziny historii, zagadnień społecznych, kultury, oświaty, sztuki i innych.

Tegoroczne ogólnopolskie uroczystości dożynkowe, jako symbol osiągnięć naszego rolnictwa, są właściwym momentem do zastanowienia się nad wkładem naszego Towarzystwa w tej dziedzinie, którą Cicero w „De officiis” tak pięknie wysławiał, twierdząc że:

„Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura molius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homino libero dignius”, co w tłumaczeniu oznacza:

„Ale ze wszystkich zarobków, żaden nie jest lepszy, żaden pożyteczniejszy, żaden przyjemniejszy, żaden wolnemu człowiekowi przystojniejszy, jak rolnictwo...”.

(Pismo filozoficzne Marka Tulliusza Cyncerona. Część II ... O powinnościach, przełożył E. Rykaczewski, Poznań 1879 s. 278)

Okres powstawania TNP w Królestwie Kongresowym charakteryzował się wynikłym ze zniszczeń zacołaniem naszego rolnictwa, nasileniem się wyzysku klasy chłopskiej, wprowadzaniem obok istniejącej pańszczyzny nowych ciężarów przymusowego najmu do ziemi folwarczej oraz zakusami na ich wolność osobistą. Te prądy

społeczne musiały się też odbić w programie działalności Towarzystwa.

W „prospekcie działań” Towarzystwa Plockiego już w 1821 r. uwzględniono sprawy gospodarstwa wiejskiego obejmujące „dochodzenie potrzebnych wiadomości w widoku ekonomicznym albo rolniczym pod względem uprawy roli, zarządu lasami, opisanu wód i rzek przerzynających tę część ziemi naszej, opisanie różnych zakładów i narzędzi gospodarskich” czy „utrzymywanie bydła, trzody, drobiu, pszczoł i innych domowych zwierząt”.

W krótkim początkowym okresie działalności Towarzystwa ten ambitny program był tylko częściowo realizowany przez prowadzony „spis statystyczny województwa” oraz referowanie na posiedzeniach problemów rolnictwa na tle zagadnień gospodarczych. Taką prelekcją m. in. było przedstawienie pracy asesora nadleśnego Jana Bromirskiego „O produkcji i przemysle województwa plockiego”.

Brak w środowisku plockim wyspecjalizowanej kadry naukowej nie sprzyjał rozwinięciu w Towarzystwie prac o tematyce przyrodniczej tak, jak to miało miejsce w sąsiednim Warszawskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, gdzie nauki rolnicze, a szczególnie weterynaryjne przechodziły wtedy dynamiczny rozkwit.

Po wznowieniu działalności od 1907 r. wobec Rolniczego zainteresowanie TN rolnictwem jest